

Drept, în mijlocul adunării, Donatelli schiță un zâmbet stânjenit. Cuprins de o nervozitate neobișnuită, își clătină capul mare plin de coșuri și insistă:

– Da, da, înțeleg... Dar tocmai de aceea solicit o pauză. Eu... eu nu sunt sigur că merit încrederea dumneavoastră și...

Ezită o clipă, ferindu-se să-și aplece privirea spre toate aceste chipuri tulburate care se uitau la el. Ochii i se îndreptară spre fresca monumentală a Judecății de apoi care orna zidul din fundul capelei. În fața lui, condamnații se zvârcoleau de durere, încercând zadarnic să scape de caznele care îi așteptau în infern. Simți cum îl străbate un frison când adăugă cu un glas obosit:

– Am nevoie să mă confesez.

O larmă de nedescris se produse în capelă. Între proteste și invective, fiecare se întreba ce stratagemă inventase acum Donatelli pentru a întârzia scrutinul. Partizanii lui Fabio Chigi, principalul său rival, îl bănuiau că voia până în ultima clipă să găsească un șiretlic prin care să mai câștige câteva voturi.

Cardinalul decan bătu cu palma în masă, cerând liniște. Fără îndoială, acest Donatelli era prea imprevizibil ca să fie un papă acceptabil.

– Faptul că simțiți nevoia unui duhovnic este un lucru absolut stimabil, Eminență, însă vă rog să înțelegeți că va trebui să așteptați terminarea scrutinului. Prin urmare, v-aș fi recunoscător dacă luați loc!

În fața tuturor acestor priviri îndreptate spre el, Donatelli simți că hotărârea lui slăbește. Încuviințând moale din cap, în final se supuse, dar ideea că putea fi ales îl umplea dintr-odată de un profund sentiment de neliniște.

O jumătate de oră mai târziu, cardinalul decan mai număra încă o dată buletinele. Clătină din cap. Nu, nu era nici o greșeală; Sfântul Colegiu urma să voteze din nou.

– Era al patrulea și ultimul scrutin din zi, anunță el adunarea. Teamă mi-e că va trebui să amânăm alegerea până mâine-dimineață.

Donatelli își reținu un oftat de ușurare.

Ceilalți suspinaseră resemnați. Stăteau închiși din zori în Capela Sixtină, iar ideea de a amâna votarea pentru a doua zi nu-i încânta deloc.

Cardinalul decan ceru să se perforeze buletinele în locul unde se afla cuvântul „eligo“, legându-le apoi cu un fir de mătase, și le încredință cardinalului camerleng pentru a fi arse cu paie jilave.

Trecuseră șaptesprezece zile de la decesul lui Giambattista Pamphili – mai cunoscut sub numele de Inocențiu al X-lea –, iar alegerea succesorului său se anunța dificilă. Cele patru votări cotidiene autorizate de procedură avuseseră loc, dar rămânea în continuare departajarea a doi candidați: Umberto Donatelli și Fabio Chigi. Nici unul nu putuse strânge până atunci cele două treimi din voturi plus unul necesare pentru a fi ales, iar fumul negru care urma să se ridice în scurt timp pe cerul azuriu al Vaticanului va fi semnul că scaunul suveranului pontif continua să rămână vacant.

Odată cu venirea nopții și cardinalii dormind, Umberto Donatelli, izolat într-un colț al Capelei Sixtine pentru masă, savură o clipă de solitudine înainte de a începe să măsoare sala maiestuoasă, cuprinsă de întuneric. Acolo unde cardinalii își petrecuseră ziua șoptind la nesfârșit, legând și dezlegând alianțe, negociindu-și votul până în ultima clipă, sunetul pașilor săi de-abia tulbura acum liniștea. Ajuns în fața frescei, se așeză pe un scaun și ridică ochii.

Undeva în adâncul sufletului, simțea nevoia să se roage. Dar, de câteva luni, nu se mai putea ruga. Ceea ce avea pe conștiință era atât de tulbure încât nu se simțea în stare să-și expună sufletul în fața Creatorului. Contrar celor ce afirmase,

chiar și o spovedanie i se părea mai presus de puterile sale. Nu era sigur că Domnul, în pofida nemărginitei sale bunătați, l-ar putea înțelege. Nu, ceea ce-i trebuia era un confident.

– Umberto...

Donatelli tresări. Camerlingul Silvio Rampallo, cu fața ciupită de vărsat și capul pleșuv, se afla în spatele său. După ce lăsă din mână sfeșnicul pe care îl adusese, se așeză alături de prietenul său, punându-i o mână pe umăr.

– Trebuie să-ți mărturisesc că te pricepi la efecte!

Însă Donatelli nu schiță nici măcar un zâmbet. Cu silueta sa impozantă bine așezată în jilt, stătea prosternat, într-o atitudine pe care nu o avea de obicei. Silvio se uită la el cu simpatie. Pântecos, Donatelli avea în general mare grijă de felul în care stătea, convins că demnitatea era atât o chestiune de postură, cât și de comportament. Dar, văzându-l atât de abătut, cu ochii ațintiți mereu la frescă de parcă ar putea afla răspuns la întrebările care îl frământau în figurile pictate cu un secol mai devreme de Michelangelo, Silvio Rampallo ghici că grija pentru felul în care stătea aproape că nu-l preocupa deloc.

Urmări privirea prietenului său și ochii îi dădură peste figura maiestuoasă a lui Hristos aureolat de lumină, a cărui siluetă părea să se clatine în lumina tremurată a lumânărilor.

– Michelangelo avea mult talent, murmură el, dar nu am înțeles niciodată de ce l-a reprezentat pe Fiul lui Dumnezeu ca un efeb imberb și musculos.

Tonul pe care îl folosise se voia ușor, iar Donatelli păru să aprecieze o clipă acest efort. Ridică o sprânceană.

– Tu cel puțin te poți socoti fericit că Pius al IV-lea i-a cerut lui Daniele da Volterra să-l acopere cu acest ridicol voal pudic, i-o întoarse el. Altfel, Iisus ne-ar fi arătat acum formele sale!

Însă urma de zâmbet care îi limpezi chipul la acest gând se șterse de-ndată, iar cardinalul Rampallo se resemnă să aștepte ca prietenul să facă următorul pas. În spatele lor,

în obscuritate, un cardinal sforăia. Trecu ceva timp până când Donatelli vorbi din nou.

– Silvio, prietene, murmură el atunci cu glas nesigur, ce crezi despre Satana?

Camerlingul stătu câteva clipe fără să zică nimic.

– Diavolul, Lucifer, Prințul Întinericului... insistă Donatelli.

Silvio Rampallo aruncă o privire în jur ca să se asigure că ceilalți nu-l puteau auzi și-și trecu o mână peste capul pleșuv, căutând zadarnic un răspuns care să nu arate că este un imbecil. Însă Donatelli nu părea să aștepte vreun răspuns. Continuă:

– Mie, povestea aceasta cu îngerul decăzut mi s-a părut întotdeauna o invenție stânjenitoare. *Vechiul Testament* abia face referință la Satan. În „Zaharia“ și „Cartea lui Iov“, e doar un cuvânt comun: Satana face asta, Satana face ailaltă... E greu să fii mai vag. El este nume propriu desemnându-l concret pe adversarul lui Dumnezeu abia în „Cronici“. Asta arată importanța ce i se acorda! În fond, eu cred că era mai degrabă vorba de a-l descărca în mod discret pe Iahve de responsabilitatea Răului.

Se întrerupse câteva clipe și schiță un zâmbet nedefinit. Presupunând că îi era adresat lui, Silvio se hotărî să i-l întoarcă. Depart de el gândul să înțeleagă ce anume era glumă în aceste vorbe. Ca s-o spunem pe aia dreaptă, se simțea mai degrabă stânjenit.

– Umberto, nu cred că e momentul să...

– Păi, evident, chestiunea aceasta pune probleme, continuă Donatelli ca și cum nu ar fi auzit obiecția prietenului său. Problema este că, la origine, toate creaturile au fost concepute ca fiind bune. În această privință conciliul de la Latran a fost cât se poate de clar. Atunci cum se explică faptul că o creatură a Domnului – fiindcă Satana este și ea una dintre ele – a ales brusc să se revolte și să comită Răul? Tu înțelegi? Pentru noi, muritorii, e altfel; Satana există deja ca să ne ispitească. Noi avem o scuză. Dar pe el cine l-a incitat să facă Rău? Ce

l-a împins la asta? Însuși Sfântul Toma s-a pierdut în explicații legate de acest subiect. Fiindcă nu putem admite că, deasupra lui, există o putere a Răului care să-l fi influențat. Cum altfel dacă nu prin concilierea cu unicitatea lui Dumnezeu? Ar fi curată erezie, clar. O divinitate amabilă și o alta rea. De neconceput! Creștinismul este monoteist, ce naiba!

Donatelli se opri din nou. În ciuda strădaniei de a păstra un ton calm și ponderat, în glasul său era un tremur neobișnuit. De parcă o ezitare ori o îndoială pătrunsese brusc în vorbele îndelung meditate, de parcă repeta un discurs pregătit cu grijă, însă cuvintele căpătau pentru el o nouă semnificație pe măsură ce-i ieșeau din gură. Silvio Rampallo înțelese că această conversație trebuia să aibă multă importanță pentru prietenul său. Când se aplecă spre a auzi mai bine ce avea de spus, Donatelli deja începuse:

– Înseamnă că Satana a decis în mod *liber* să facă Rău. O alegere deliberată având drept urmare faptul că se vede imediat izgonit. Să admitem. Dar asta tot nu ne spune de ce a făcut-o. Păcatul trufiei? Dorința de a fi egalul lui Dumnezeu? Mare taină. Nici un teolog nu a putut da o explicație convingătoare. Altfel, dacă Satana se afla de la sine la originea Răului, aceasta ar însemna să-i acordăm o putere enormă. Or, nu poate fi prea puternic decât dacă, și aici, ar rivaliza cu Creatorul. Revenim la problema anterioară. Adversar, de acord; rival, e prea mult. Așadar: să veghem să nu-i supraestimăm puterea, dar totuși să-i și lăsăm ceva. Un echilibru delicat...

Silvio ezită să intervină. Oare unde voia să ajungă prietenul său? Se hotărî să-l lase să continue.

– Și toate astea pentru a-ți spune că nu putem face altceva decât să presupunem nu numai că Dumnezeu l-a creat pe Satana și îl tolerează, ci că îl și folosește spre a ne pune la încercare. Numai că în acest caz, scuză-mă, găsesc că Dumnezeu ar avea în el ceva meschin și calculat, lucru care nu-i stă bine personajului... Pe scurt, acest Satan pune mai multe probleme

decât rezolvă, iar toate astea nu m-au prea convins. Și, Silvio, ca să-ți spun pe de-a-ntregul, dacă existența lui transcendențială mi se pare greu de explicat, personal nu am crezut în existența sa concretă. Sincer să fiu, a mi-l imagina în carne și oase...

Donatelli oftă, închizând pentru o clipă ochii. Razele lunii care pătrundeau în capelă îi proiectau umbra pe frescă, desenhându-i silueta masivă în mijlocul damnaților. Undeva, în întuneric, se auzi cum pocnește tâmplăria. Donatelli continuă să privească într-o parte în momentul în care adăugă:

– Până în ziua când l-am întâlnit.

Silvio înălță capul. Nu era sigur că înțelesese bine; mai degrabă spera să nu fi auzit bine. Au existat oameni care fuseseră condamnați la arderea pe rug pentru lucruri mult mai mărunte decât acesta. Privi silueta bondoacă a vechiului său prieten a cărui față roșie și spână, lucind de sudoare, îl făcea de obicei să se gândească la o roșie bine coaptă și cărnăsoasă. Ascunsă sub pliurile duble ale pleoapelor, privirea acestuia, atât de adesea directă și pătrunzătoare, i se păru dintr-odată pierdută undeva în spațiu. Niciodată nu-l văzuse într-o asemenea stare.

– Cum asta, l-ai întâlnit?

– L-am văzut pe Satana. În fața mea. Stând ridicat pe labele sale enorme. Silueta lui monstruoasă își arunca spre mine privirea goală și hidoasă. O întâlnire pe care, crede-mă, nu o voi uita nicicând.

De data aceasta, Silvio Rampallo nu-și putu reține zâmbetul. Îl cunoștea pe Donatelli, iată, de șaiszeci de ani. De pe vremea copilăriei petrecute împreună în câmpia toscană, îi urmărise ascensiunea în sânul Bisericii. Îi împărtășise îndoiele când acesta intrase în ordin, îi aplaudase diversele numiri, îi criticase manevrele nedemne, îl însoțise în rătăcirile sale, cunoscându-l de prea mult timp ca să știe că nu spunea asemenea lucruri cu ușurătate. Dar era totuși ceva greu de înghițit.

Își împreună mâinile pe burtă, clătinând din cap cu un aer de îndoială.

– Umberto, îmi spui numai prostii!

Donatelli scoase un oftat adânc și întoarse în fine ochii spre interlocutor.

– Măcar, Silvio, măcar... Dar cel mai derutant lucru din toate astea este că am fost profund ușurat să mă aflu față în față cu el. Căci, dacă acea creatură pe care am avut-o dinaintea mea nu ar fi fost Satana, poți să mă crezi că ar fi fost ceva cu mult mai înspăimântător...

Silvio înțelese, în sfârșit, că Donatelli se referea la ancheta pe care o făcuse cu câteva luni mai înainte în sudul Franței. Cum, la întoarcere, prietenul său nu scosese o vorbă în această privință, practic, nu avea habar de toată povestea.

– Nu prea pricep...

– Pentru că nu cunoști întreaga poveste. Chiar și eu, deși s-au scurs atâtea luni de când am făcut ancheta, tot nu reușesc să-i înțeleg întreaga semnificație. Și totuși crede-mă, am avut toate elementele. I-am întrebat pe toți martorii, am consemnat faptele, am memorat și cel mai mic detaliu, am notat și cea mai neînsemnată conversație. Și totuși trama pe care toate astea par a o desena mă aruncă în cea mai adâncă tulburare. Ca să încep cu începutul, ar trebui mai întâi să amintesc de itinerarul lui Zénon de Mongaillac.

Se ridică, pornind să străbată sala în lung și-n lat, fiind limpede că era dispus să înceapă o lungă istorisire, însă camerlingul era epuizat; nu se simțea în stare să o asculte.

– Umberto, suntem în conclav, zise el cu glas sfârșit. Ziua de mâine riscă să fie una obositoare. N-am putea să mai așteptăm câteva zile?

– Tocmai că nu, Silvio. Așa ceva nu mai suferă amânare.

– Dar... Dacă povestea asta te-a tulburat atât de adânc de ce nu mi-ai vorbit mai din timp? De ce a trebuit să aștepti până acum? Cum vrei să-ți ascult povestea când...

– Trebuie să mă ascuți!

Surprins de tonul autoritar al prietenului său, Silvio îl privi o clipă.

– Ascultă povestea asta, Silvio, insistă Donatelli, te rog!

Camerlingul făcu o figură resemnată și se afundă în jilț. În timp ce Donatelli începea să povestească, în Roma, departe, risunau clopotele. Silvio Rampallo avu un zâmbet trist. Știa că, de-acum, Umberto avea slabe șanse să-i succedă suveranului pontif...

2

Paris, câteva luni mai înainte...

Zénon de Mongaillac se gândise mereu că viața este un joc unde nu riști nimic participând și se vedea sfârșindu-și-o într-un ținut al liniștii și ceții, desăvârșindu-și erudiția între două duști zdravene de rachiu de ienupăr.

– Să-i mulțumim Cerului că ne-a dat una dintre acele nopți fără lună și numai bune pentru activități clandestine! șopti el către tânărul de lângă el.

Cu capul între niște umeri firavi, adolescentul clănțănea din dinți și nu părea dispus să împărtășească entuziasmul maestrului său. Atenția îi era fixată pe versantul apusean al ridicăturii unde micul cimitir, ca o crustă de la o rană obrintită, forma o sinistă pată întunecată.

– Am o presimțire rea, reuși el să articuleze cu un glas tremurător.

Zénon își stăpâni un zâmbet. Așa cum stătea ghemuit, învățacelul său părea un căluț-de-mare. Îi aranjă mantia.

– Mi se pare că ți-e cam frig.

Într-adevăr, nu era cald, dar cel puțin ploaia încetase. Norii grei care se rostogoliseră încet pe deasupra văii în cursul

nopții se risipiseră, împinși de un vânticel răcoros ce bătea dinspre soare-apune, iar acum un miros de iarbă udă se ridica de la pământ. Odată cu sfârșitul rafalei de ploaie, zgomotele nopții se făcură din nou auzite în întuneric. În depărtare, doi câini se luptau pentru ceva, cineva trântea o ușă, iar firma unei bodegi de vară scârțâia în vânt.

– Frica este o boală a sufletului, Nicolas, adăugă învățatul. Iar afecțiunile sufletului întunecă mintea. Privește în jur; vezi ceva care să te sperie?

Nicolas își îndreptă puțin umerii. De-a lungul incintei abajiei ce domina colina, colibe murdare se cățarau pe coastă, înghesuite unele în altele, dând strania impresie că evită să alunece în mocirla de jos. Era un labirint de cocioabe dărăpănate, din care răsăreau turle de mori, adăpostind ceea ce orașul refuza să primească; zdrențăroși și păduchioși de toate soiurile. Un loc puțin frecventabil după apusul soarelui. Pe Nicolas îl trecu un fior.

– Nu ne e teamă pentru că e înfricoșător, maestre, ci este înfricoșător pentru că ne e teamă.

Zénon ridică din sprânceană. Fără îndoială că băiatul acesta nu-i nici pe departe prost.

Dezgroparea unui cadavru, trebuie să admitem, nu era activitatea favorită a nimănui. Cum nu era nici așteptarea nopții pentru a putea pătrunde într-un cimitir. Și, absolut logic, ca și Nicolas, Zénon cu siguranță ar fi preferat și el să se aștepte în pat, la căldură. Totuși, chiar dacă îi plăcea să creadă că nu degeaba era doctor în anatomie și botanică la Colegiul Regal de medicină din Paris, și că, de fapt, sarcinile cele mai ingrate puteau fi foarte bine încredințate unui subaltern, în noaptea aceea, ascuns în spatele unei mici cabane, însoțit de elevul său preferat, cu o lopată pe umeri, pândea momentul prielnic cu intenția fermă să nu lase nimănui grija de a face acest lucru în locul său.